

Mudéjarovia/mudécharovia - moslimské obyvateľstvo na území dobytom kresťanskými štátmi v čase *reconquisty* (Pyrenejský ostrov, Španielsko, od 11.storočia); Mudéjarovia si ponechali arabský jazyk a muslimské právo, nemali prístup k úradom a venovali sa najmä remeslám a stavebníctvu v službách kresťanov, prípadne aj Židov (Toledo); v 15.-16.storočí sa Mudéjarovia presťahovali do Afriky; pozri *Mauri*, *maurské umenie*, *mudéjarský štýl*; porovnaj *Mozarabovia*, *Sefardovia*

mudéjarský štýl - zo špan. Mudéjar – „Maur v kresťanských službách“; alebo z arab. mudaggin – „zostať bývať“ (medzi kresťanmi)

-španielsky staviteľský štýl, ktorý vznikol spojením maurských, *gótskych* s neskororenesančných prvkov; prekvital najmä v Seville a Toledě; pomenovaný podľa Mudéjarov - Maurov, ktorí mali povolenie zostať v Španielsku

-umenie *Maurov* na území Španielska v rozmedzí rokov 1031-1492, počas vlády berberskej dynastie *Almorádocov* (11.-12.st.) a *Almohádocov* (12.-13.st.) až do čias znovu dobytia Španielska kresťanmi v čase *reconquisty*

štýl španielskeho dekóru z *maurských*, *gótskych* a neskororenesančných prvkov; architektúra, ktorá skĺbila gotické princípy architektúry s *maurskou* stavebnou technikou a bohatou dekoráciou (pozri *artesonado*)

Baleka: odvodené výtvarný názor islamských umelcov na území znovu dobytom kresťanmi v 11. a ďalších storočiach; výtvarný štýl ovplyvnený východnými výtvarnými tradíciami a tvarovým cítením, ktoré sa rovnako presadzovalo v *mozarabskom* umení (umenie kresťanov žijúcich vo Španielsku 9.-11.st. pod maurskou nadvládou); štýl predstavoval prúd, ktorý vznikol aj zanikol nerovnomerne v rôznych oblastiach (Toledo 1036, Granada až do 1492); napriek časovému rozpätiu a miestnym osobitostiam si mudéjarsky štýl podržal jednotiacie rysy, ktorými sa odlišoval v rámci *románskeho*, *gotického* a *renesančného* umenia; sloh doznel až na počiatku 17.storočia; zasiahol predovšetkým architektúru (Toledo) a jej typy (*mešita*) aj výzdobu (*arabeska*, písomné vlysy; pozri *kaligrafia*) a výrazne *umelecké remeslo* (*rezbárstvo*, *štukatérstvo*, *keramika*, *textílie* a d. odbory

Dudák: *maurský štýl*; mudéjarský štýl bol rozšírený asi od konca 10.st. do doby okolo 1500; uchoval si prvky a techniky islamského umenia, bol ovplyvnený románskym, gotickým a renesančným umením; ovplyvnil španielsku gotiku a *platereský štýl*; často používal tehlové murivo; vo svojej ranej fáze sa vyznačoval typickými islamskými formami (*podkovovité oblúky*, *stalaktitová klenba*, veže podobné *minaretom*); v neskorom období (od 14.st.) vzrástol dôraz na zdornosť; steny boli zdobené farebnou *fajanskou* a prelamovanou *štukou* (pozri aj *azulejos*, *maureska*); hlavnými centrami mudéjarskej architektúry boli Toledo (chrámy Santa María la Blanca a Nuestra Dama del Tránsito, pevnosť *Alcazar*), Sevilla (Alcazar) a Segovia (Alcazar)

pozri *mozarabské umenie*, *Mauri*; *celosía*, *yasería*; *hlavica yasería*, *stalaktitová*, *oblúk podkovový/maurský*; *ajimez*, *alfiz*, *platereský štýl*; *azulejos*; *islamské umenie*, *španielske umenie*

Alhambra

mudrá - v dévanágari मुद्रा; tibet. བུ་རྟ་ / chakgya; významové *gestá* rúk indických tanečník alebo božstiev (pozri *Buddha*; *abhaja-mudra*), ktoré tvoria formu posunkovej reči; v *jóge* sa mudry používajú v spojení s pránájama (jogové dychové cvičenia); pomáhajú stimulovať rôzne časti tela; pozri *indické umenie*, divadlo *kathakali*; *ruka*

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Mudra&prev=/search%3Fq%3Dmudra%26hl%3Dsk%26tbo%3Dd&sa=X&ei=W_PhUPzqA6Gg4gTRtIGAAg&ved=0CD8Q7gEwAQ

Baleka: v *indickom* a *ázijskom* umení symbolické *gesto* prstov, rúk a paží, ktoré vyjadruje filozofické stavy, kľúčové doktríny *budhistickej* náuky ap.; gestá zrejme odvodené z klasického indického tanca *bharatanátjan*, ktoré gestami označovali bohov (*Višnu*, *Kršna*), aspekty božskosti, citové a myšlienkové rozpoloženia; gesta mudrá charakterizovali aj ľudí, zvieratá (*ryby*, *antilopy*), rastliny (*lotos*), prírodné scenérie, deje, činnosti a ď.; gestá boli viacvýznamové, napr. prsty zovreté v päť s palcom smerujúcim hore označovali pána, ktorým mohol byť manžel, boh, ale značili aj luk, stĺp, zub, a telo, filozoficky potom mlčanie a sústredenie; pre upresňovanie významu boli gestá spájané s inými gestami, symbolmi, atribútmi, situáciou, *pozíciou* (*ásán*), v ktorej božstvo alebo svätec nachádzal (pozri *pozícia lotosového kvetu/padmásana*); medzi významné mudry patrí *abhaja-mudra*, *andžali-mudra*, *bumisparša-mudra*, *dharmáčakra-mudra*, *dhjana-mudra*, *varada-mudra*, *vitarka-mudra* (pozri *abhaja mudra*)

www: je rituálny i symbolické gesto používané v buddhizmu i hinduizmu; niektoré mudry sú predvádzané pomocou celého tela, väčšina iba prstami a rukou; mudry sú dôležité pri interpretácii náboženských vyobrazení aj ako súčasť náboženských rituálov apod; iné sa používajú v liečiteľstve, vtedy je ich funkcia založená na toku prány v tele; medzi najznámejšie mudry patrí bhúmisparšamudra, doslova „gesto dotyku země“, ktoré použil Gautama Buddha, keď bol na ceste k prebudeniu; bežne sa v budhistickej ikonografii vyskytujú nasledujúce mudry:

abhaja-mudra („gesto ochrany“)
bhúmisparša-mudra („gesto dotyku země“)
bhútaśamara-mudra („gesto ovládnutí duchů“)
bódhjangí-mudra („gesto probuzení“)
dharmáčakra-mudra („gesto kola zákona“)
dhjáni-mudra („gesto meditace“)
šaranágamana-mudra („gesto poskytování útočiště“)
varada-mudra („gesto laskavosti“)
vajra-mudra („gesto vedomostí“)

vitarka-mudra

gnana-mudra („gesto vedomostí“)

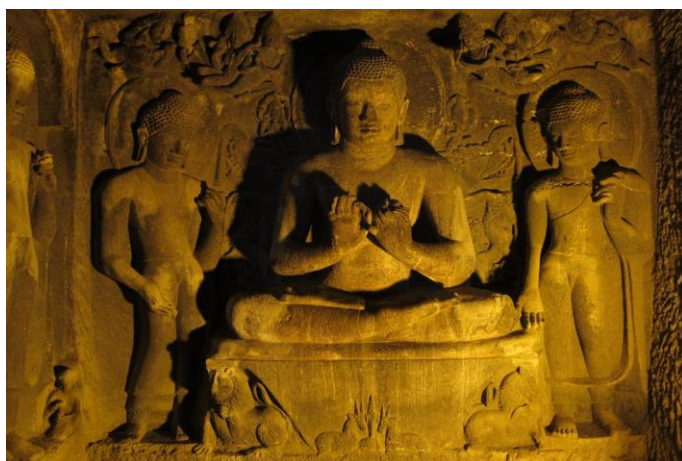
karana-mudra

ksepana-mudra (gesto postrekovania nektárom)

uttarabodhi-mudra

Deväť gest mudrá (Medzinárodné letisko Indira Gandhi)

Budha (jaskynný chrám v Adžante)

mudrc - pozri *blázon* (Baleka); *šašo*

Mudrci z východu - pozri *Traja králi*

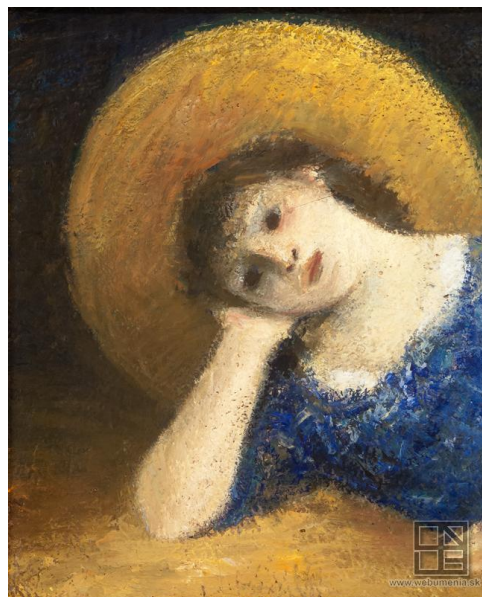
Múdre panny - *Panny múdre*

Mudroch Ján - (†1968); slovenský maliar; od 1926 študoval na súkromnej škole *G. Mallého* v Bratislave, 1930-31 na Umeleckopriemyselnej škole (prof. Hofbauer), 1931-37 na Akadémii výtvarných umení v Prahe; prvý rektor Vysokej školy výtvarného umenia v Bratislave; spoluzakladateľ Skupiny 29.augusta; podieľal sa na vydávaní odborných časopisov a surrealistických zborníkov (*Sen a skutočnosť*); venoval sa hlavne figurálnej maľbe a zátišiu, využíval metafory a symboly; vrcholné diela pochádzajú z vojnového obdobia (*Katastrofa*, *Nešťastie*); po 2.sv. vojne sa priklonil k poetickému realizmu (*Matka s dieťaťom na chrbte*, *Materstvo*); pozri *slovenskí maliari*

https://www.google.sk/search?q=Mudroch+J%C3%A1n&espv=2&tbm=isch&imgil=ad1o-rr3OxiByM%253A%253BvKOj25MgMri_4M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.art-galeria.sk%25252Fmudroch-jan%25252F&source=iu&pf=m&fir=ad1o-rr3OxiByM%253A%252CvKOj25MgMri_4M%252C_&usg=__MBsAtEh_T5mLhqHmpdlOLJuQcoo%3D&biw=1833&bih=995&ved=0CEEQyjc&ei=7yZNVKWHNJDLaMargJAN#facrc=&imgdij=&imgrc=ad1o-rr3OxiByM%253A%253BvKOj25MgMri_4M%253Bhttp%25253A%252F%252Fwww.art-galeria.sk%252Fwp-content%252Fuploads%252F2012%252F01%252F01%252FSediaca-

<http://www.art-galeria.sk/mudroch-jan%252F%3B762%3B600>

<http://www.soga.sk/aukcije-obrazy-diela-umenie-starozitnosti/aukcije/51-jesenna-aukcia-vytvarnych-diel/jan-mudroch-priatelky-6345>

J. Mudroch: Kytica

J. Mudroch: Dievčatko v klobúku

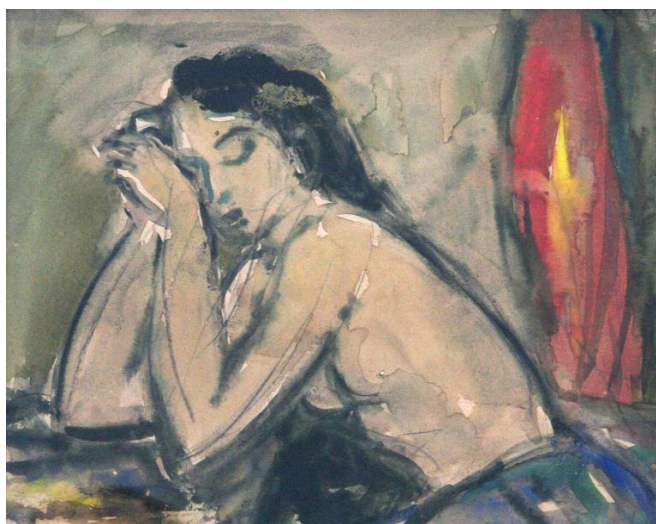

J. Mudroch: Helena

J. Mudroch: Portrét maliara Šturdíka

J. Mudroch: Chryzantémy

J. Mudroch: Sediaca žena

múdrost' (alegória) – pozri *Sapietia*; *Cnosti a Neresti*; porovnaj *Prudentia*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Sapienza_\(teologia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Sapienza_(teologia))

<http://en.wikipedia.org/wiki/Wisdom>

Alegória Múdrosti na hrobe Klementa II. v kostole Bambergu v Nemecku

Tizian: Múdrost' (16.st.)

P. Veronese: Alegória Múdrosti a Sily alebo Omfala a Hercules (1576-1584)

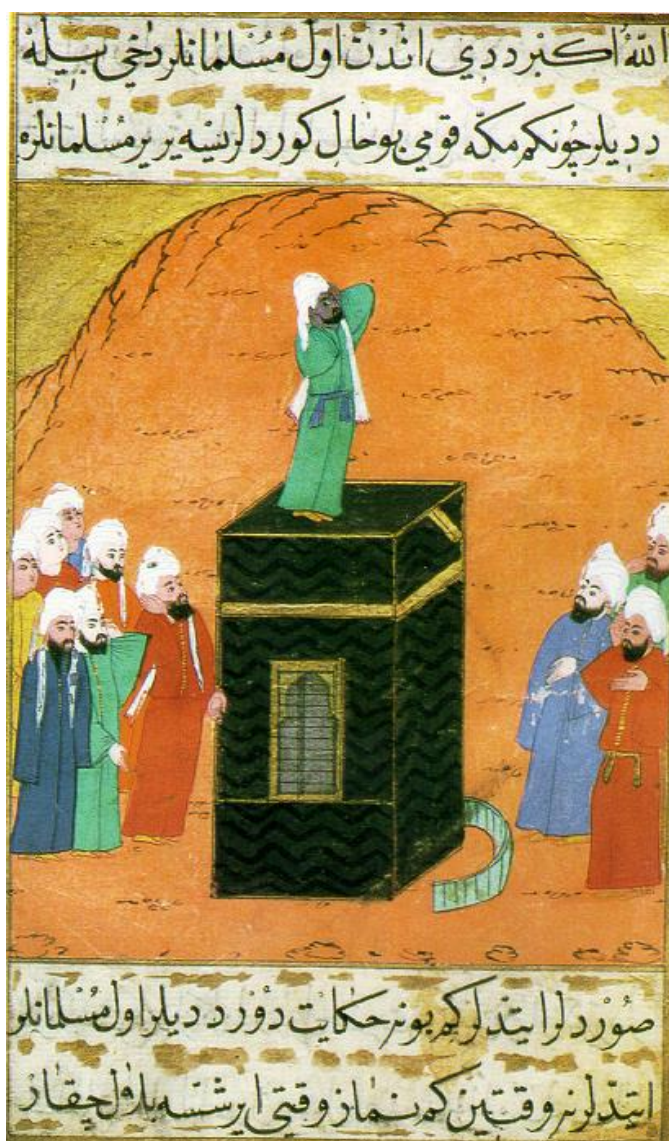
G. B. Tiepolo: Alegória Sily a Múdrosti (freska, 18.st.)

múdrost' (bohovia, symboly, zdroje) - pozri *Ganéša, Thovt, Sarasvatí, Enki, Marduk, Sín; Šamaš; Apolón, Aténa/Pallas Athena, Hermes, Minerva, Prométheus; Sofia; Katarína z Alexandrie; farba modrá; „omnia mea mecum porto“; had, orol, žeriav, hlava, drahokam, katedra; luna, voda, oliva, perla, pochodeň, cyprus (Lurker); palma, sova, liška (Biedermann); žeriav, orol; crassa Minerva, zrkadlo, blázon (Baleka); výr (Frotscher); atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; bohovia múdrosti; iracionálny; vzdelanie, vzdelanosť, učenosť, vynaliezavosť, inteligencia, fronesis, Mímirova studňa, studňa múdrosti*

Múdrost' Šalamúnova - pozri *kniha Múdrost' Šalamúnova*

muezín/müezín - z arab. مؤذن / mu'addin; nižší islamský kňaz, ktorý spieva *ezán* z minaretu; prvým muezínom bol Bilal ibn Rabah (☞640)

<https://en.wikipedia.org/wiki/Muezzin>

Bilal volá k modlitbe (Siyer-i Nebi, 16.st.)

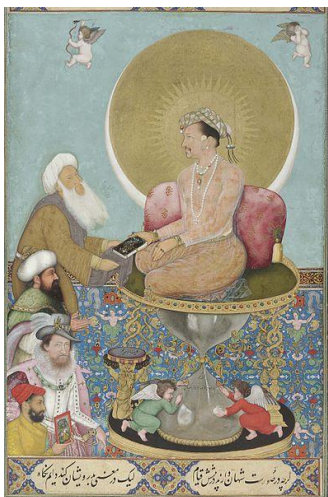
mufle - časť muflovej pece alebo nádoba zo žiaruvzdorného materiálu, ktorá zabraňuje priamemu styku keramiky s ohňom; pozri *smalt*

muflové farby - farby užívané pri zdobení skla a keramiky pripaľovaním v muflovej peci za nižších teplôt (do 800°C) na už vypálenú glazúru

Mughalovia/Mogulovia - moslimská, mongolská dynastia, ktorá vládla v Indii 1526-1858; rozkvet kultúry a vrchol moci v 17.storočí (vláda Šahdžahána I.: *Tádž Mahal*, *Páví trón*, *Kóhe-Núr*); pozri *naváb/nabob*; *islamské umenie*; *tawáif*

mughalské umenie - indické umenie z čias vládnucej mongolskej dynastie *Mughalov/Mogulov*; rozkvet v 16.-17.st.; v architektúre *Tádž Mahal* v Agre; v *maľbe knižnej*: technika výroby *papiera* prenesená z Perzie do Indie (dovtedy papier v Indii neznámy a ako podložka používaný textil, drevené dosky a palmové listy); vznik radu umeleckých stredísk: Gudžarát (12.-17.st.), Rádžastan, Malva, Dillí, Ágra; umenie indických miniatúr a *knižné maliarstvo* podliehalo islamskému vplyvu (pozri *miniatury islamské*, *islamské umenie*, *perzské umenie* 6)), rovnako ako vplyvu európskeho (*šerosvit* v 17.-18.st.); od 15.st. *miniaturne* maliarstvo zvané *rágamála*, inšpirované hudbou a melódiou, rozvíjané *rádžputskou školou* (16.-18.st.); pozri *Páví trón*, *indická záhrada*; *tawáif*

http://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Cup_jade_India_Louvre_R331-332.jpg

Mughalský cisár Jahangir (1620)

Nefritová šálka a podšálka zdobená zlatými drôtkami, smaragdami, rubínmi a sklom (Mogulská dynastia, India, 18.st.)

mugle - český výraz čočkovec; šošovkovitý bezfazetový výbrus niektorých nepriehľadných alebo polopriehľadných *drahokamov* (*opál, chalcedon, tyrkys, malachit, jaspis*) ale aj *český granát/pyrop ad.*; pozri *fazeta; aduar, mesiačik, cabochon*; do tvaru mugle brúsený napr. aj *jantár*; český termín *čočkovec*; pozri *astrizmus* (pri muglovom výbruse *rubínov* a *zafírov*)

Muhammad - Mohamed

mucha - gréc. *myia*, lat. *musco*

Biedermann: v symbolike má skôr negatívny význam, ale možno si ho obradmi nakloniť; v 2Kráľov sa spomína ekrónsky boh *Baal Zebúb*; išlo o sýrske božstvo, vládnuce nad mračnami múch, rovnako ako v Grécku *Zeus Apomyios*; uplatňuje sa tu predstava démonickej moci stelesnená v nevyhubiteľných muchách; názov muchy v gréčtine je vlastne symbolom parazita; na antických *gemmách* obraz muchy údajne chránil pred uhrančivým pohľadom (pozri *mágia; urieknutie*); v staroperzských mýtoch nepriateľ svetla *Ahriman* sa do sveta prikradol v podobe muchy; muchy sú prevažne symbolom *diabla* a mračien démonov, ktoré tiež týrali *pustovníka Makaria*; pozri *Belzebub* (Pán múch); *atribúty, symboly a alegórie; zviera*

M. A. Presnjakov: Portrét muchy (2010)

Mucha Alfons Maria - (†1939); český maliar, grafik a návrhár, najvýznamnejšia maliarska osobnosť európskej secesie a jedna z určujúcich osobností českého maliarstva; pozri *Svantovít*; *štyl Mucha*

[http://en.wikipedia.org/wiki/Salammb%C3%B4_\(novel\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Salammb%C3%B4_(novel))

https://cs.wikipedia.org/wiki/Alfons_Mucha

https://en.wikipedia.org/wiki/Alphonse_Mucha

<https://www.google.sk/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=alfons%20mucha%20dielo>

J. Mucha: Rusalka (nedatované)

A. Mucha: Žena s horiacou sviečkou (1933)

A. Mucha: Zimná noc

A. Mucha: Obrana Szigetü pred Turkami (z cyklu Slovanská epopeja)

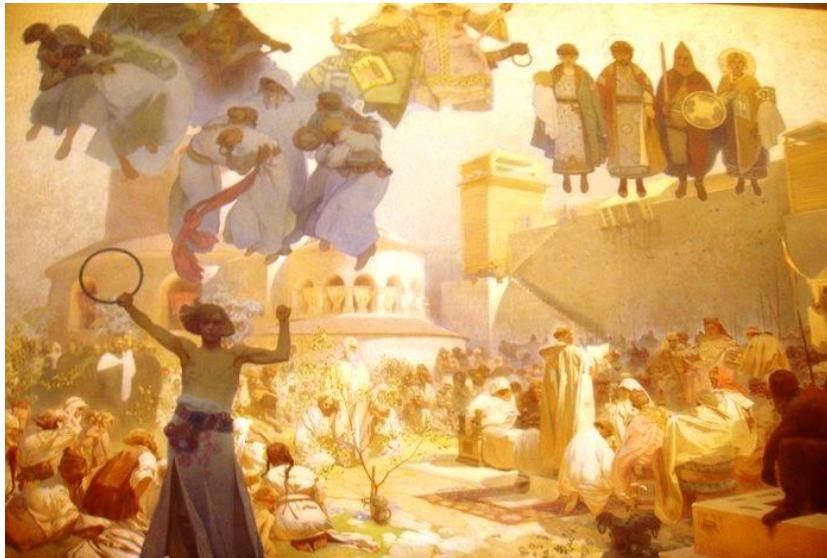
A. Mucha: Oslava Svantovíta (z cyklu Slovanská epopeja)

A. Mucha: Po bitke pri Grunwaldu (z cyklu Slovanská epopeja, 1924)

Přemysl Otakar II., král železný a zlatý (z cyklu Slovanská epopeja)

Zavedenie slovanskej ilurgie na Veľkej Morave (z cyklu Slovanská epopeja)

A. Mucha: Princzná Hyacinta
A. Mucha: Vianoce v Amerike

A. Mucha: Madona s ľaliami

muchláž - krkváž

Mukačevo - pozri *Ukrajina Zakarpatská*

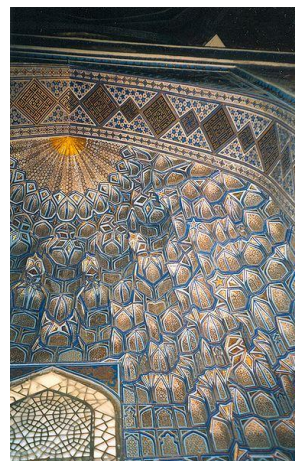

F. Foltýn: Krajina od Mukačeva

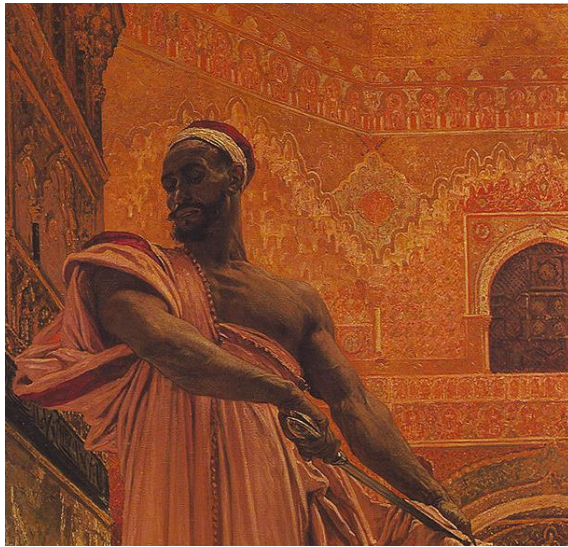

F. Foltýn: Krajina od Mukačeva

mukarnasy - arab. mukarnas – „včelí plást“; tiež *stalaktitová klenba*; v *islámskej architektúre* kombinácia kľukatých trojrozmerných buniek (drobných klenbičiek), radených poschodovito k sebe; pripomínajú včelí plást alebo zo stropu visiace krápniky (stalaktity); týmito klenbičkami je možné pokryť akýkoľvek priestor a zjemniť prechod medzi plochami; najčastejšie zdobia brány, *portály*, ale aj stropy a klenby (*klenba stalaktitová*); stalaktitovú výzdobu stropu využil napr. expresionistický architekt Hans Poelzig pri výzdobe vchodu Veľkého divadla v Berlíne (1919)

Sála veľvyslancov v Alhambre
Mukarnasy Tamerlánovho mauzolea v Samarkande

H. Regnault: Poprava bez súdu za maurských kráľov Grenady (detail, 1870)

muky Kristove - Kristove muky

mula, mule, mulica - sterilný kríženec *koňa* a *osla*; pozri *jednorožec* (Wensleydalová); *bestiár*, *zvieratá*

Mulica (bronz, China Han Dynasty, 206 – 220)

Mulica, kríženec oslice a koňa (Bodleian Library, MS. Ashmole 1462, Folio 54r)

F. Londonia: Krajina s dvoma roľníkmi, kozami a mulicou (lept, 18.st.)

muleta - moleta

Mulier Pieter - Tempesta Pieter

muliné/mouliné - priadza z dvoch rôznofarebných nití alebo látka z nich

Muller Jan Harmenz - (†1628); tiež Johannes Mullerus; flámsky rytec a maliar; narodil sa v Amsterdame, jeho otec bol kníhtlačiar, rytec a nakladateľ; Jan Muller sa vyučil rytecku pri práci v rodinnom podniku; nejaký dlhší čas cestoval a žil v Taliansku; vrátil sa domov, zdedil otcov podnik;

http://en.wikipedia.org/wiki/Jan_Harmensz._Muller

<https://www.google.sk/search?q=Muller+Jan+Harmensz&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=aHRLVcvEF4eRsgGslIC4Cg&ved=0CCEQsAQ&dpr=1>

http://consentidoscomunes.blogspot.sk/2014_04_01_archive.html

<https://art.famsf.org/jan-harmenz-muller-johannes-mullerus/mercury-embracing-nymph-lara-19633013440>

<https://art.famsf.org/jan-sadeler-i/christ-falls-pilate-breaking-reed-19633015589>

J. H. Muller: Lót a jeho dcéry (1600)

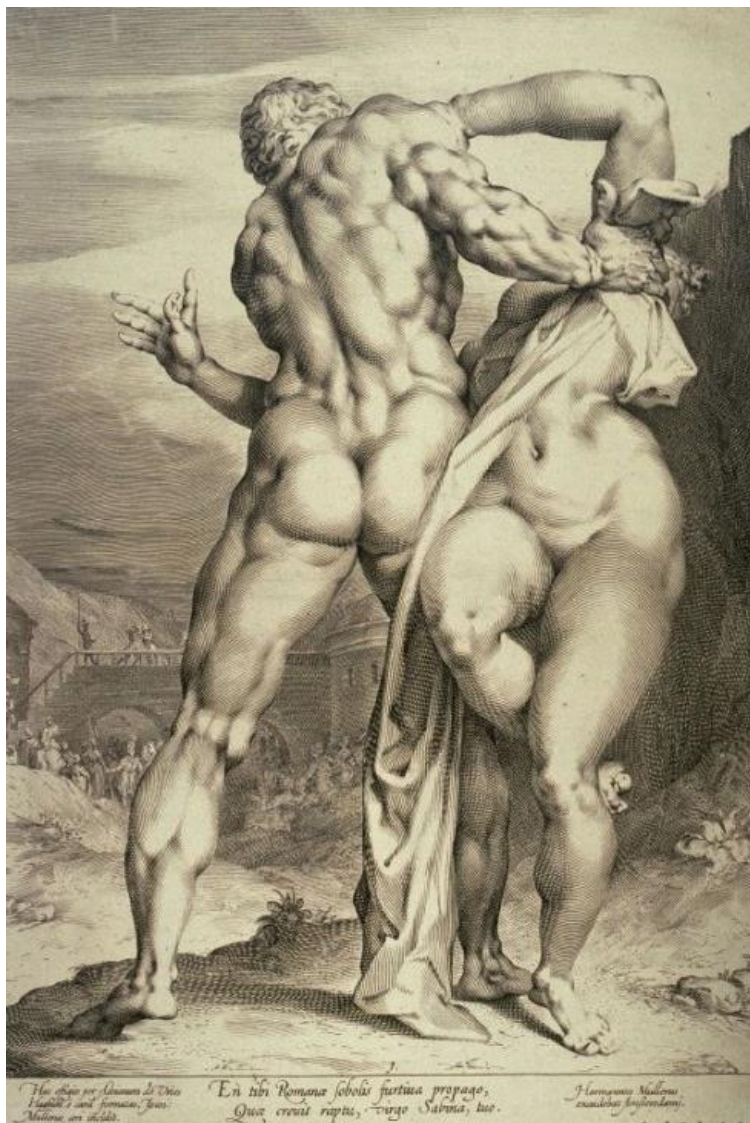
J. H. Muller podľa A. de Vriesa: Hercules zabíja Hydru (medirytina, 1602)

J. H. Muller: Kain zabíja Ábela (rytina, 1589)

J. H. Muller: Boj medzi Ulyssesom a Irušom (rytina, 1589)

J. H. Muller podľa A. de Vries: Rímsky vojak unáša sabínsku ženu (rytina, 1590-1600)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Boží duch sa vznáša nad vodami pred vznikom Zeme (Začiatok Stvorenia sveta, 16. st.)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Stvorenie sveta na prvý deň (rytina, zo série Stvorenie sveta, 16.st.)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Stvorenie sveta na druhý deň (rytina, zo série Stvorenie sveta, 16.st.)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Stvorenie sveta na tretí deň (rytina, zo série Stvorenie sveta, 16.st.)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Stvorenie sveta na štvrtý deň (rytina, zo série Stvorenie sveta, 16.st.)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Stvorenie sveta na piaty deň (rytina, zo série Stvorenie sveta, 16.st.)

J. H. Muller podľa H. Goltziusa: Stvorenie sveta na šiesty deň (rytina, zo série Stvorenie sveta, 16.st.)

J. H. Muller podľa L. van Leydena: Sv. Pavol ? (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller podľa L. van Leydena: Sv. Tomáš (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller podľa L. van Leydena: Sv. Jakub (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller podľa L. van Leydena: Sv. Bartolomej (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller: Klaňanie kráľov (rytina, 1598)

J. H. Muller podľa A. Blomaerta: Vzkriesenie Lazára (1593)

J. H. Muller: Útek do Egypta (rytina, 1593)

J. H. Müller podľa L. van Leydena: Kristus v Getsemanskej záhrade (rytina, 16.-17.st.)

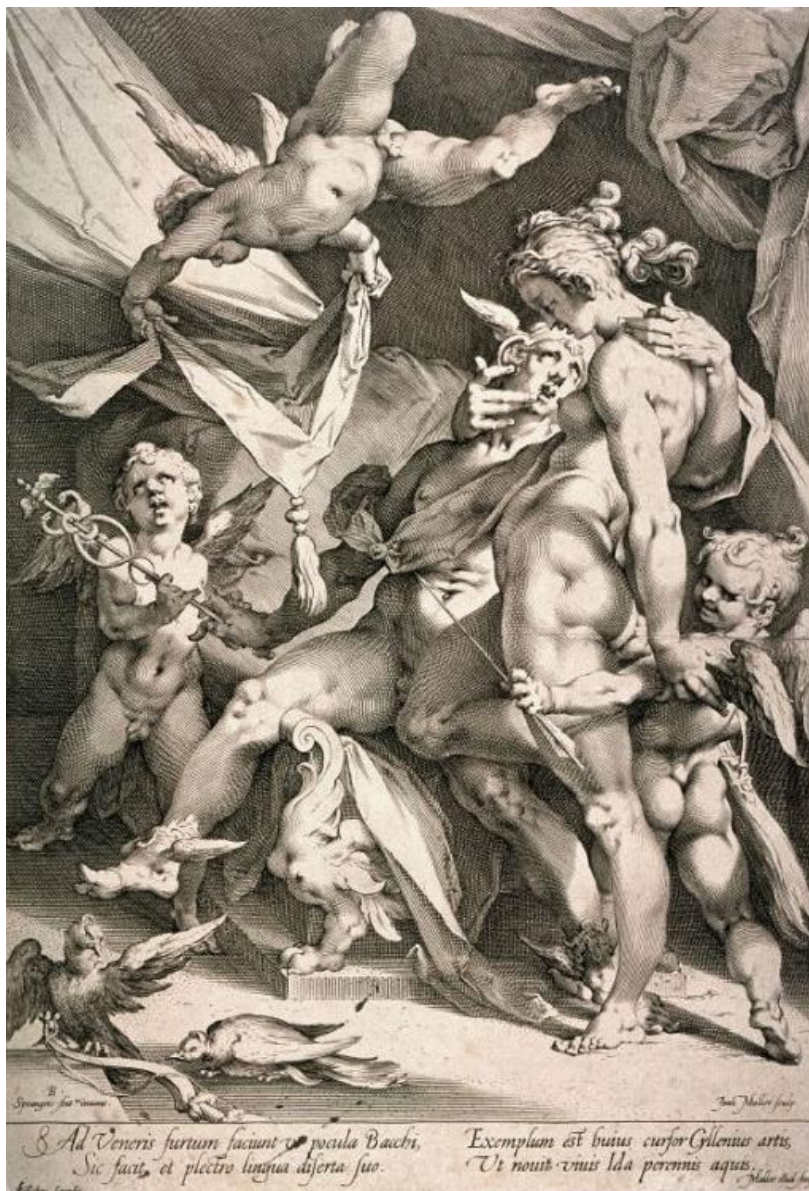
J. H. Müller podľa L. van Leydena: Pohreb (rytina, 1521)

J. H. Müller: Belsazarova hostina (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller: Merkúr objímajúci nymfu (rytina, 16.-17.st.)

J. H. Muller podľa B. Sprangera: Láska Venuše a Merkúra (rytina, 16.-17.st.)

multilokácia - bilokácia

multimediálne umenie - umenie spájajúce v sebe viaceré zložky vnímania (sluchovú, zrakovú, pohybovú, hovorenú reč ad.); prezentované v 90.rokov napr. *videoartom*; počiatky v *procedurálnom umení* ?, *happeningu*, *performanci* 70.rokov 20.st.

multioriginál - názov pre *grafický list*, t.j. pôvodné ale zmnožené *dielo*, ktoré je síce *originálom*, ale nie je *unikátom* ani iba *reprodukciou*; termín používaný v *kritike výtvarného umenia* a *dejepise umenia*; pozri *originál: grafický list, Ars multiplikata*

Multscher Hans - (1467); nemecký sochár a maliar

https://en.wikipedia.org/wiki/Hans_Multscher

<https://www.google.sk/search?q=Hans-Multscher&espv=2&biw=1856&bih=995&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwimuvnm37nMAhXKB5oKHV5VCo8QsAQIGQ&dpr=1>

H. Multscher: Vzkriesenie Krista (1400)